

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET AL MEDI AMBIENT (CONTAMINACIÓ LUMÍNICA)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 30 de juny de 2024, la ciutadana va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què manifestava la seva disconformitat per les molèsties per contaminació lumínica que provocaven els rètols lluminosos del bingo de la rambla del Poblenou.

En data 30 d'agost de 2021, la ciutadana havia formulat una denúncia per aquests fets, i des del Districte es va tramitar l'expedient d'inspecció.

Recentment, però, havia rebut una comunicació en què se l'informava que s'havia donat compliment als requeriments emesos en relació amb la seva denúncia i que, per tant, s'arxivava l'expedient.

Segons la interessada, els rètols lluminosos denunciats per molèsties s'havien canviat per uns altres més petits que igualment continuaven molestant, inclús més que els d'abans, ja que la intensitat de la llum era més elevada.

També indicava que s'havien afegit dues pantalles de projecció a la façana de l'establiment.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable, amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se al **Districte de Sant Martí** per tal de conèixer les intervencions fetes en relació amb la queixa presentada.

El dia 9 de juliol de 2024, es va sol·licitar a aquest organisme la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

El dia 20 de setembre de 2024, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. L'escrit exposa la tramitació de l'expedient.

CONSIDERACIONS

1. Gestió de la denúncia ciutadana

L'expedient d'inspecció es va iniciar amb la denúncia formulada per la interessada en data 30 d'agost de 2021, però no va ser fins al 7 de juny de 2023, **gairebé dos anys després d'haver presentat la denúncia**, que **es va incoar el procediment de restitució de la legalitat urbanística vulnerada**, ja que en la inspecció duta a terme en data 30 de maig de 2023 es va constatar que el local disposava de rètols i pantalles lluminoses sense legalitzar.

Així, arran de la inspecció del 30 de maig de 2023, es van incoar dos procediments administratius; d'una banda, **un requeriment de legalització dels rètols i de les instal·lacions publicitàries, en data 7 de juny de 2023**, del qual es va notificar el tràmit d'audiència o vista de l'expedient a la titularitat de l'establiment en data 22 de juny de 2023, i de l'altra, un sancionador ordinari, en data 10 de juliol de 2023, per manca de llicència de les instal·lacions denunciades el qual es va notificar mitjançant carta de pagament a la part interessada el dia 27 de juliol de 2023.

En la tramitació del procediment de restitució de la legalitat vulnerada, la part interessada va presentar un escrit d'al·legacions en data 3 de juliol de 2023 en què sol·licitava un termini de dos mesos per poder legalitzar les instal·lacions i posteriorment, en data 8 de setembre de 2023, va presentar unes altres al·legacions assegurant que ja havia procedit a la legalització dels rètols i havia desplaçat les pantalles publicitàries a l'interior del local, ja que en el requeriment se li havia indicat que les pantalles només es podien instal·lar en activitats comercials.

Ara bé, de la revisió del comunicat d'obres amb què es va pretendre legalitzar els rètols, es va comprovar que aquests no s'ajustaven a l'Ordenança dels usos del paisatge urbà de Barcelona (OUPUB) i es va declarar la ineficàcia de la comunicació d'obres en data 19 de setembre de 2023. Per la qual cosa, **en data 5 d'octubre de 2023, es va emetre una nova resolució per requerir-ne el desmuntatge i restituir al seu estat anterior tots els elements afectats.**

En data 23 d'octubre de 2023, la titularitat de l'establiment va comunicar que havia procedit a la retirada de les instal·lacions requerides, així com dels adhesius publicitaris existents a la façana del local. També exposava que s'havia enviat la documentació en relació amb la legalització d'uns nous rètols al Departament de

Paisatge Urbà per a la seva valoració i verificació del compliment de la normativa, l'OUPUB.

Posteriorment, en data 23 de febrer de 2024, la titularitat va comunicar que havia legalitzat els rètols amb el comunicat d'obres. El comunicat es va revisar i es va declarar admès pels serveis tècnics municipals en data 14 de març de 2024.

Finalment, en data 16 d'abril de 2024, la titularitat va comunicar que ja havia executat les obres i que havia procedit al canvi de les instal·lacions dels rètols, també que havia desplaçat les pantalles lluminoses a l'interior del local. En la inspecció duta a terme en data 15 d'abril de 2024, els serveis municipals van comprovar que efectivament havia estat així.

Per la qual cosa, en data 30 d'abril de 2024 es va comunicar a la persona denunciant que s'arxivava l'expedient per haver-se donat compliment al requeriment municipal. Això no obstant, **la persona reclamant manifesta que el nou rètol instal·lat continua molestant**, ja que, tot i que disposa de menys lletres, aquestes tenen més intensitat lluminosa que les de l'anterior rètol, i també s'han tornat a instal·lar unes pantalles que emeten publicitat durant tot el dia.

Quant a la tramitació del procediment de disciplina urbanística, des d'aquesta Sindicatura volem posar de manifest que **el període transcorregut des que es va interposar la denúncia fins que els serveis municipals van dur a terme la inspecció de comprovació dels fets exposats sobrepassa amb escreix el termini que es pot considerar raonable i acceptable**, independentment de les càrregues de treball que hagin de suportar els departaments implicats.

En aquest cas concret, desconeixem els motius que poden justificar aquest retard en la comprovació d'unes molèsties per contaminació lumínica que, segons diversos estudis científics, poden afectar la salut de les persones. Recordem que correspon als poders públics prevenir i controlar tota mena de contaminació mediambiental.

Per tant, considerem que cal remarcar, en aquest punt, els **principis d'eficàcia i eficiència** als quals estan subjectes les administracions públiques, tal com estableix l'article 31 de la Llei 26/2010, de 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya.

Aquests **principis de bona administració** també es recullen en l'article XXIII de la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat, aprovada l'any 2000, quan es refereix a l'eficàcia dels serveis públics com a indicador d'una bona administració, i diu que **les autoritats locals han de garantir l'eficàcia dels serveis públics i la seva adaptació a les necessitats de les persones usuàries**.

2. La contaminació lumínica

La il·luminació artificial durant la nit és un dels requisits imprescindibles per a l'habitabilitat de les zones urbanes i és també necessària per dur a terme un gran nombre d'activitats lúdiques o comercials; a més, millora la seguretat ciutadana. Cal tenir present, però, que **un disseny o un ús inadequat de les instal·lacions d'enllumenat produeix contaminació lumínica**, en la mesura que pertorba les condicions naturals del medi nocturn i pot tenir conseqüències perjudicials per al medi ambient.

També, el disseny d'un enllumenat nocturn que respongui a criteris coherents i racionals fa possible un estalvi energètic notable i, de manera indirecta, una disminució de les emissions de gasos contaminants de l'atmosfera.

La contaminació lumínica és la que dificulta la visió del cel, el qual forma part del paisatge natural i és un bé immaterial i patrimoni comú que cal protegir. A més, un enllumenat nocturn excessiu o incorrecte pot causar molèsties en envair l'àmbit privat. Així, **es considera contaminació lumínica qualsevol forma d'il·luminació artificial que afecti un medi receptor que no sigui l'objecte de la il·luminació**, com succeeix en aquest cas que ens ocupa.

Les accions que poden produir un impacte ambiental en el medi estan relacionades amb llums que no són de qualitat per a la visió o que tenen una potència superior a la necessària; i amb llums que dirigeixen la llum on no fa falta, que enlluernen, que envien llum cap al cel o que continuen encesos quan ja no cal.

Per aquests motius, es pot prevenir gran part de la contaminació lumínica si es fan les accions següents:

- **Ajustar la quantitat de llum** instal·lada a la necessària per dur a terme l'activitat amb normalitat
- **Dirigir la llum** només a les àrees que cal il·luminar
- **Mantenir la llum apagada** quan no es desenvolupa cap activitat, excepte per motius de seguretat
- **Utilitzar làmpades d'alta eficàcia** lluminosa adequades a la visió humana i a l'activitat que es desenvolupa (llum carabassa o blanca càlida, sempre que no es requereixi llum de característiques especials)

Els criteris fonamentals que determinen les característiques que ha de tenir una instal·lació d'il·luminació i que, per tant, s'han de conèixer abans d'emprendre qualsevol acció (disseny, modificació, inspecció, atorgament de llicència o autorització, etc.), són els següents:

- La **vulnerabilitat de l'entorn** envers la contaminació lumínica. Cal consultar en el mapa publicat per la Generalitat de Catalunya en quina zona de protecció està ubicada la instal·lació. La vulnerabilitat de l'entorn determina la quantitat de llum que pot anar al cel, el tipus de làmpades i la intrusió permesa als entorns naturals del voltant o als habitatges particulars.
- **L'ús al qual va destinada la instal·lació.** Els nivells d'il·luminació, l'índex de reproducció cromàtica, etc. de referència venen definits per l'ús a què va destinada la instal·lació.
- **L'horari de funcionament** de la instal·lació d'il·luminació. En el cas que la il·luminació funcioni en horari nocturn, cal que compleixi els preceptes definits a aquest efecte al Decret 190/2015, de 25 d'agost, de desplegament de la Llei 6/2001, de 31 de maig, d'ordenació ambiental de l'enllumenat per a la protecció del medi nocturn.

En funció d'aquests tres criteris s'estableixen les característiques permeses dels aparells d'il·luminació exterior i dels nivells de llum.

Concretament, per a l'enllumenat exterior comercial i publicitari procedent de rètols o aparadors, a l'article 7 del Decret 190/2015 s'estableix que han de disposar de sistema d'accionament programable, han de ser de llum fixa per tal de reduir les molèsties al veïnat i els riscos per a la conducció viària, i en cap cas es pot augmentar la il·luminació del vial públic en més d'un 50% de la seva il·luminació mitjana.

Al mateix article es determina que, en horari de nit, només es permet el funcionament de rètols lluminosos quan compleixen una funció informativa necessària de localització de serveis, com ara farmàcies, transports públics, hotels, benzineres, etc., o per motius de seguretat viària, i únicament mentre es doni el servei. Per la qual cosa, **durant l'horari nocturn, a partir de les 23.00 hores, els rètols i les pantalles en qüestió hauran de romandre apagats.**

Recordem que, segons l'art. 25.2 de la Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases de règim local, l'Ajuntament té competència pròpia pel que fa a la protecció de la ciutadania contra la contaminació lumínica, i que, segons disposa el Decret 190/2015, **correspon al consistori dur a terme accions per promoure l'adequació de la il·luminació exterior de titularitat privada.**

Així mateix, l'Ajuntament té la potestat d'inspecció i control de les activitats sotmeses als règims d'intervenció administrativa de les activitats, i també de les instal·lacions d'il·luminació exterior i interior que emeten llum a l'exterior. En els procediments per a l'atorgament de llicències d'obres o altres llicències municipals de projectes que incloguin instal·lacions d'il·luminació exterior s'ha d'acreditar el compliment dels requisits establerts a la Llei 6/2001 i al Decret 190/2015 anteriorment esmentats.

Per tot el que s'ha exposat, i atès que la reclamant manifesta que continua patint molèsties per les noves instal·lacions lluminoses de l'establiment denunciat, aquesta Sindicatura considera que correspon al consistori avaluar la possible intrusió lumínica que poden generar aquestes instal·lacions al domicili de la persona afectada.

Recordem que la Carta de drets i deures de Barcelona estableix que totes les persones tenen dret que la seva vida privada, personal i familiar sigui respectada, i a gaudir de la tranquil·litat dins la ciutat, tolerant només les immissions innòcues o emparades en l'interès general. La carta disposa que **correspon a l'Ajuntament controlar tota mena d'emissions perjudicials per al medi i per a la salut o el benestar de les persones** (art. 13 i 31).

I el Tribunal Europeu dels Drets Humans (la jurisprudència del qual ha de ser un referent, atès el que disposa l'article 10.2 de la Constitució) ha afirmat reiteradament que **els drets humans i les llibertats fonamentals que han de protegir les autoritats han de ser efectius**, per la qual cosa, correspon als poders públics adoptar les mesures necessàries per garantir-los, i, en conseqüència, la passivitat davant ingerències mediambientals greus que impedeixin el gaudi d'aquests drets pot constituir una violació per part dels poders públics.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació del Districte de Sant Martí no ha estat prou eficaç** per prevenir la contaminació lumínica.

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar al Districte de Sant Martí** que inspeccioni de nou la instal·lació per comprovar-ne la idoneïtat quant a la intensitat lumínica que emet.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.